

Oleme ühiselt koostanud käesoleva kirja, et avaldada arvamust seoses justiitsministri 13. novembri 2013. aasta määruse nr 36 „Vandetõlgile tõlketööde määramise ja täitmise kord ning tasumäärad“ muutmisega. Allpool oleme toonud välja määruse eelnõu lõigud, mis vajavad meie arvates ülevaatamist, ja samuti oleme esitanud üldised tähelepanekud seoses vandetõlgi töö tulevase korraldusega.

1. Vandetõlkide määruse muutmise SK 30.01.2024, lk 2:

„Eelnõu § 1 punktis 4 sätestatakse määruse § 4 täiendamine lõikega 61, mis võimaldab välislepingu tehnilise lisa tõlkimise teha tellijal kooskõlastatult vandetõlgiga ülesandeks mõnele asjatundjale, kes võib lisas kasutatud terminoloogiat vandetõlgist paremini tunda. Sellised erialast terminoloogiat sisaldavad lisad on näiteks mitmel välislepingul. Näitena võib tuua ohtlike kaupade rahvusvahelise raudteeveo määruse lisad või spordis dopingu kasutamise vastase rahvusvahelise konventsiooni lisad, mis sisaldavad rohkelt asjaomase valdkonna terminoloogiat. Otstarbekas on lasta sellised lisad tõlkida näiteks vastava valdkonna ametnikel. Kas vandetõlk peab sel viisil tõlgitud lisad üle vaatama, jääb valdkonna eest vastutava ministeeriumi ja välislepingu tõlke põhitekti tõlkimise eest vastutava vandetõlgi ühisisustada.“

Kommentaar: arvame, et tõlkimine peab jääma vandetõlkide tööülesandeks. Kui tõlkimine tehakse ülesandeks mõnele teisele isikule, nt asjatundjale/ekspertidele/ametnikule, siis võivad kaduda selged piirid tööjaotuses. See tähendab, et enam pole päris selge, kes ja millises ulatuses konkreetse tõlke eest vastutab. Parima kvaliteedi tagamiseks peavad tööülesanded olema selgelt jaotatud, kehtima peavad selged piirid ülesannete vahel ja neid ei tohi jätta ebamääraseks, nagu viidatakse eespool toodud lõigu viimases lauses (nn ühine otsustamine). Asjatundjate/ekspertide põhiülesandeks peab olema eelkõige tõlketööga hõlmatud terminoloogiline ja sisuline nõustamine, kuna nemad tunnevad konkreetset valdkonda vandetõlkidest paremini. Neile ei tohi määrata nende pädevusalast väljaspoole jäävaid kohustusi (nt tõlkimine, keeleline korrektuur jms), illustreerituna väljendatuna peaks iga kingsepp siiski jääma oma liistude juurde. See asjaolu tuleb määruks selgesõnaliselt välja tuua või üldse välja jätta, kui ei ole võimalik üheselt aru saada, mida tähendab „ühine otsustamine“.

2. Vandetõlkide määruse muutmise SK 30.01.2024, lk 3:

„Kuna Ekilexi täiendamine on detsentraliseeritud, st kasutajad peavad ise sinna termineid lisama või olemasolevaid terminikirjeid uuendama, on just vandetõlkide osa selle ülesande täitmisel tõlkekvaliteedi tagamise eesmärgil suur, sest nemad on esmased terminiloojad.“

Kommentaar: siit ei selgu, kes peab termineid valideerima ja kinnitama ning siin peaks tööjaotus olema konkreetsetelt välja toodud. On küll öeldud, et vandetõlgid on esmased terminiloojad, aga kes kontrollivad termineid ja kellel on n-ö viimane sõna? Palume ka täpsustada, millele viitab „detsentraliseeritus“.

3. Vandetõlkide määruse muutmise SK 30.01.2024, lk 5:

„Uued tasumäärad on võrreldes seniste tasumääradega lähtekeele alusel järgmised:

1) tervikteksti tõlkimise puhul 0,12 eurot sõna eest, mis võrdub 30 euroga lehekülje eest, seni 20 eurot lehekülje eest sihtkeele alusel;

2) toimetamise puhul 0,08 eurot sõna eest, mis võrdub 20 euroga lehekülje eest, seni 10 eurot lehekülje eest algse tõlketeksti alusel ja

3) muudatuste tõlkimise ja tervikteksti lisamise puhul 0,14 eurot sõna eest, mis võrdub 35 euroga lehekülje eest, seni 22 eurot lehekülje eest lähtekeele alusel.“

Kommentaar: selleks et tasumäärad oleksid paremini proportsioonis ja vastaksid kehtivale hinnatasemele ka viie või kümne aasta pärast, teeme ettepaneku, et tervikteksti tõlkimise hind on 40 eurot lehekülg. Vastavad muudatused saab selle põhjal teha ka sõnahinnas.

4. Vandetõlkide määruse muutmise SK 30.01.2024, lk 6:

„Eelnõu § 1 punktiga 11 täiendatakse määruse § 8 lõikega 11, sätestades terminitöö tasumäärad mõistekirjete alusel. Terminitöö tasumäär põhineb Justiitsministeeriumi poolt 2023. aastal korraldatud terminitöö väikehangetel, mille pakkumustes oli kirje loomise hind keskmiselt 1,5–2 eurot.“

Kommentaar: terminitöö hõlmab rohkemat kui lihtsalt termini sisestamist. Teeme ettepaneku, et tasu uue termini loomise eest on 3 eurot ja termini muutmise eest 2 eurot.

Üldised kommentaarid

1. Palume täpsustada, mis ajahetkel toimub töö lõplik kinnitamine olukorras, kus mitu kasutajat võib sama tekstiga tööd teha. Teisisõnu, millal saab öelda, et vandetõlgi töö on lõplikult esitatud? Praktika kohaselt tuleb see kindlasti määratleda, sest vastasel juhul võidakse hakata teksti lõputu arv kordi edasi-tagasi saatma (peamiselt eelistatud muudatuste tegemiseks, mitte sisulise (sh terminoloogilise) töö eesmärgil). Teeme ettepaneku piiritleda vandetõlke esitamine (nt lisades juurde märke, et siin lõppes vandetõlgi töö ja siit algas ametniku ülesannete täitmine). Lisaks teeme ettepaneku kehtestada määruhes, et töö muutmiseks on võimalus teha pärast tõlke valmimist üks n-ö kooskõlastusring, mille pikkuseks võiks olla 90 päeva. Erandjuhtudel võib poolte kokkuleppel tekstiga ka rohkem tööd teha, ent siis rakendub sellele eraldi tasu. See punkt on oluline seetõttu, et hoida ära tekstide ülemäära „lihvimist“, kus ametnikud või asjatundjad/eksperdid võivad lauseid muuta lihtsalt lähtuvalt isiklikest stiili- ja maitse-eelistustest, kuigi tekst ise on grammatiliselt korrektne ja vastab lähtetekstile.

2. Kindlasti tuleb üle vaadata asjaolu, mille kohaselt ei maksta Tõlkeväravas tasu 101% vastete eest. See võib tunduda tõhus lahendus nii vandetõlkidele kui ka töö tellijale, ent konteksti erinevused võivad tingida olukorra, kus 101% vastet ei saa kasutada või on seda vaja muuta. Seda ei pruugi sageli ette tulla, kuid olukorras, kus on vaja 101% vastet muuta, peab tellija olema piisavalt pädev, et asja juhtumipõhiselt käsitleda.

Lugupidamisega